

РОЗВИТОК ОНЛАЙН-ЖАНРІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Даниленко С. А.

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри кіно та телебачення
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Розвиток онлайн-жанрів є природним процесом, який відображає їхню тісну взаємодію з аудіовізуальним мистецтвом. Цей розвиток зазнає відчутного впливу соціальних трансформацій, економічних та політичних реалій країни, а також технічного прогресу. Науковці, які вивчають цю тематику, пропонують різні трактування поняття жанру. Один із підходів описує жанр як тип художнього твору, що характеризується унікальними сюжетними та стилістичними особливостями, які дозволяють диференціювати його серед інших форм мистецтва. Однак більш точним видається визначення жанру як способу структуризації певного матеріалу з метою реалізації конкретного творчого задуму.

Дослідник сучасної теорії жанру С. Міллер пропонує трактувати жанр як загальновизнану категорію дискурсу, що ґрунтується на типізації риторичних дій. Ці дії набувають сенсу в межах конкретної ситуації та відповідного соціального контексту, який цю ситуацію формує. У такому підході жанр виступає риторичним засобом, що виконує функцію посередника між індивідуальними прагненнями та суспільними потребами. Він забезпечує гармонійне поєднання особистого й загального, унікального та повторюваного [4, с.167].

На думку дослідників Д. Свеласа та К. Фіка, жанр спрямований на інтеграцію в соціальний контекст, який впливає не лише на побудову тексту, але й на вибір мовних та риторичних стратегій. На відміну від традиційного уявлення про жанр як окремий вид тексту, його трактують у контексті комунікативних подій. У цьому підході мета, що втілюється через певний жанр, та структура відповідного тексту знаходяться у тісному зв'язку один з одним [5, с. 18].

Своєю чергою науковці С. Беркенкоттер та Т. Хакін аналізують поняття жанру як соціального феномену, що є невіддільно пов'язаним із риторичними практиками певних спільнот, водночас підкреслюючи його змінюваний і динамічний характер. Вони трактують жанр як гнучкі

риторичні структури, що здатні адаптуватися до специфічних умов свого використання [1, с. 37].

Технологічні та технічні прориви в аудіовізуальній сфері надали сучасній аудиторії не лише можливість споживати контент, але й активно брати участь у його створенні. Роль звичайного онлайн-користувача трансформувалася, і тепер він виступає в якості творця. Глядачі більше не обмежуються простим вибором матеріалів для перегляду – вони стають частиною процесу формування сучасного аудіовізуального простору. Особливо виділяються найактивніші інтернет-користувачі, які здатні впливати на поведінку інших у цифровому середовищі. Ці особливості суттєво формують популярність певних жанрів відеоблогів і визначають тренди у споживанні, поширенні та створенні відеоконтенту в українській частині платформи YouTube.

Сучасне покоління активно проявляє інтерес до інтерактивної взаємодії як з аудіовізуальним контентом, так і з його творцями. Не менш важливою залишається тенденція пріоритетного споживання інформації у цифровому форматі, переважно через екрани. Це супроводжується суттєвою залежністю від аудіовізуальних медіа, а також зниженням здатності до тривалої концентрації та довготривалого засвоєння інформації.

Серед інших значущих характеристик варто виділити поєднання процесу отримання інформації із задоволенням інших потреб, таких як соціальне спілкування, відпочинок або корисність, домінування евристичних підходів над раціональними доказами, а також виражену суб'єктивність сприйняття. Крім того, спостерігається інфантилізація поведінки, прагнення до ігрової активності та прояви вуаєризму, зниження рівня контролю над інформацією і втрата авторитетності джерел, що супроводжується девальвацією ролі автора і вирівнюванням його статусу із статусом глядача. Важливими рисами цієї поведінки також є критичний підхід до одержуваного контенту, посилення практики паралельної обробки даних, а також фрагментарність і нелінійність сприйняття інформації [3, с. 105].

Перші дві характеристики сучасної аудиторії сприяють зростанню популярності відеоблогінгу, тоді як третя визначає модульність і стислість подачі контенту. Це включає численні паузи у відеоряді, часте використання рубрикації, емоційний вплив для захоплення та утримання уваги, а також аудіовізуальний супровід, що активізує різні модальності сприйняття.

Четверта характеристика стосується самих відеоблогерів, які активно застосовують інтерактивні елементи у своїх відео. Інтерактивність може проявлятися як у прихованій, так і у відкритій формі. Прихована інтерактивність включає використання відкритих текстових структур, часті звернення до глядачів і підвищену роль підтексту. Відкрита форма передбачає можливість залишати коментарі, ставити оцінки до відео тощо. Проте ці можливості не обмежуються лише цим. Інтернет розширює рамки

взаємодії. Наприклад, популярність жанру «челлендж» ґрунтується на активній взаємодії з аудиторією, коли глядачам пропонують повторити певну складну дію, зафіксувати результат та поділитися ним. Цей жанр також задовольняє потребу в комунікації. Подібне можна сказати про жанри «тег» та «дослідження».

Такі жанри, як «розпакування», «лайфхаки», «тестування», «гайди», «фітнес-блоги», «б'юті-блоги» та численні освітні відеоблоги, орієнтовані на задоволення практичних потреб аудиторії. Напрямок, де евристика переважає над доказовістю, представлений жанрами на кшталт «замальовок», «оглядів» і «топів». Тут також помітне підкреслене суб'єктивне подання матеріалу, що резонує з запитом на персоналізовану інформацію у більшості зрізів аудиторії [2, с. 12].

Виходячи з цього, популярність окремих онлайн-жанрів можна безпосередньо пов'язати з психологічними характеристиками покоління активних користувачів цифрових ЗМІ, соціальних медіа та контент-мейкерів. Саме ці учасники інформаційного процесу вже сьогодні суттєво змінюють аудіовізуальний ландшафт сучасності та будуть активно впливати на його формування у перспективі найближчих років.

Говорячи про розвиток, взаємопроникнення та трансформацію жанрів, дослідники також наголошують на зростанні впливу інтернету на різні сфери людської діяльності, зокрема на аудіовізуальне мистецтво. Інтернет, який не обмежений професійною журналістською етикою чи суворими стандартами, уже змінює форми подачі матеріалів. Монотонність стає одним із головних «гріхів» сучасної медіа-журналістики, включаючи й телевізійні програми.

Розвиток онлайн-жанрів значною мірою стимулює підвищений інтерес аудиторії до інтерактивності та отримання інформації в режимі реального часу. Це засвідчує, що вони залишаються одним із найефективніших інструментів для задоволення потреби у миттєвому доступі до новин із місця подій, зокрема в форматі «тут і зараз».

Література:

1. Berkenkotter, C., Huckin, T. Genre knowledge interdisciplinary communication: Cognition/culture/power. Hillsdale, NJ: Erlbaum. 1995. 37 p.
2. Городенко Л.М., Цимбаленко Є.С. Мультимедійність як технологія жанрової дифузії в контексті трансформації. Scientific Notes of Institute of Journalism. 2023. Т. 1 (82). с. 12.
3. Зеленко І. Особливості онлайн-медіа. Наукові записки. Серія: Право. 2023. Вип. 14. с. 105.
4. Miller. Genre as social action. Quarterly Journal of Speech, 1984. 167 p.
5. Swales, J. and Feak, C. English in today's research world: Writing guide. – Ann Arbor, MI: University of Michigan Press. 2000. 18 p.